Årgång -96

Bokprovning

på Svenska barnboksinstitutet

10–21 mars 1997

En dokumentation

Svenska barnboksinstitutet
1997

INNEHÅLL

INLEDNING 3

UTSTÄLLNINGEN 3

FÖRELÄSNINGAR 4

STATISTIK 16

BILAGOR 17

Inledning

Vecka 11–12, den 10–21 mars 1997 anordnade Svenska barnboksinstitutet och Stockholms stads- och länsbibliotek för femte året i rad Bokprovningen. Genrer och trender i föregående års bokutgivning presenterades i en utställning och i fyra föreläsningar.

Bokprovningen är huvudsakligen tänkt som en fortbildning för Stockholms läns barnbibliotekarier. Till Årgång -96 hade även skolbibliotekarier och universitets- och högskolelärare i barn- och ungdomslitteratur inbjudits. Information skickades till institutets stiftare, till författare och illustratörer och i övrigt via SBI:s vanliga kanaler. Allmänheten hade möjlighet att se utställningen under institutets vanliga öppettider.

För bibliotekarierna anordnades fyra föreläsningar utspridda på två veckor. En särskild informationsträff för barn- och ungdomsboksförlagen arrangerades också och då hade även årets debutanter inbjudits.

Utställningen

Bland 1996 års böcker dominerade bilderböcker och böcker för de allra minsta barnen. Facklitteraturen var rikt representerad. De skönlitterära ungdomsböckerna hade reducerats till ett tiotal titlar, medan det bjöds på en hel del läsning för mellanåldrarna. Det kom 17 st böcker på invandrarspråk (motsvarande siffra 1995 var c:a 50 st).
De nyproducerade böckerna ställdes ut i följande grupperingar:

Skönlitteratur

Småbarnsböcker
Seriealbum
Svenska bilderböcker
Översatta bilderböcker
Sagoböcker
Hcf
Hcg, svenska
Hcg, översatta (Wahlströms mysterier)
Ungdomsböcker,svenska,
Ungdomsböcker, översatta (MestWahlströms serier)

Facklitteratur

Djur och natur
Människa och kultur
Teknik och trafik
Hobby
Färg och form
Frågor och svar
Sport och cirkuskonster
Bibeln
Matematik
Sex och samlevnad
Ljud och musik
Rymden
Kokböcker
Biografier

En särskilt stark trend utgjorde de "ockulta" böckerna. Dessa är ej medräknade i siffrorna ovan. Som ockulta böcker räknade vi böcker för mellanålder och ungdomar som behandlade diverse ämnen som t. ex. Dracula och andra skepnadsbytare (pantergestalter populära), kattgudinnor och andra egyptiska gudar, Belsebub och hans anhang, shamanism, strider mellan onda och goda världar, gengångare etc. New age börjar också märkas i ungdomsböckerna och en och annan ängel vandrar över sidorna.

Föreläsningar

Den 11, 13, 17 och 20 mars hölls en timmes föreläsning varje förmiddag och i anslutning därtill visades utställningen. I samband med Bokprovningen hölls även en halv studiedag den 19/3 för mellan- och högstadielärare och då visade Inger Norberg utställningen. Den 12/3 visade Inger Norberg utställningen för dagispersonal under utbildning (Lärarhögskolan i Stockholm) och den 13/2 för 25 blivande fritidspedagoger från Lärarhögskolan i Stockholm. Cecilia Östlund visade utställningen den 19/3 för 25 gymnasister från Norra Real.

Besöksstatistik
Till föreläsningarna kom sammanlagt 101 personer
11/3 27 personer
13/3 29 personer
17/3 15 personer
20/3 30 personer

Den 21/3 hade SBI öppet hus för *förlagen och debutanterna*, och då kom 40 personer. Dessutom besöktes utställningen av 163 personer under SBI:s ordinarie öppettider. (student- och lärargrupper är då medräknade)

Tisdag den 11 mars

Från Nils till Nisse
Om det svenska i barnboken från Lagerlöf till Landström

I. Bakgrunden: sekelskifte och kulturdemokrati
Svenskar var läskunniga långt före 1842, men avgörande för den *moderna* svenska barnbokens starka ställning blev den breda kulturrörelse som en hängiven folkskollärarkår satte igång i slutet av 1800-talet. *Nils Holgerssons underbara resa* (1906-07) och de andra bredvidläseböckerna runt 1910 (av Sven Hedin, Verner von Heidenstam och Anna Maria Roos) var kulmen på en utveckling som började med Svensk Läraretidnings jultidning *Jultomten* 1891, året därpå följd av *Folkskolans Barntidning* och 1899 det otroligt inflytelserika Barnbiblioteket SAGA, som vid nedläggningen 1954 omfattade inte mindre än 256 titlar, medan FB som vi ju vet lever vidare i form av *Kamratposten*.

Denna kulturdemokratiska målmedvetenhet, som *med viss tvekan* fortfarande kan sägas vara ett utomlitterärt svenskhetsdrag i vår barnlitteratur, hade man inspirerats till från fr allt

Tysklands s k konstuppfostransrörelse vars bärande tanke var att även "folkets barn" borde ges tillgång till god kultur och därmed helt enkelt bli bättre människor och medborgare.

II. Svenska barnböcker efter 1890

Bland dem som fyllde folkskoleförlagens skrifter fanns Jenny Nyström som tillsammans med Johan Nordlander 1886-87 gav ut *Svenska barnboken* i 2 delar och Elsa Beskow som debuterade med *Sagan om den lilla, lilla gumman* för precis 100 år sedan. Andra uppburna illustratörer var Ottilia Adelborg, John Bauer och Carl Larsson och bland författarna fanns sagoförfattare som Helena Nyblom, Anna Maria Roos och Anna Wahlenberg. Nästan uteslutande realist var däremot Laura Fitinghoff, författaren till vår första stora sociala barnroman *Barnen ifrån Frostmofjället* (1907), liksom boken om *Nils Holgersson* en mycket utpräglad produkt av sin tid *och* ett klassiskt svenskt barnkonstverk.

Julkalender- och antologifloran decimerades med första världskriget som också hindrade ett välbehövligt generationsskifte. 1920- och 30-talen är verkligen inte tillräckligt utforskade men mycket tyder på att det var en kombinerad efterklangs- och förberedelsetid, då konvention blandades med ett antal inflytelserika översättningar (Loftings *Doktor Levertran/Dolittle*, Milnes *Nallè Puh* och Travers *Mary Poppins*) och egna blivande klassiker som Marika Stiernstedts *Ullabella* (1922). 1939 framträdde en verkligt ursvensk barnboksfigur: Gösta Knutssons *Pelle Svanslös*. Samma år debuterade fortfarande verksamma Inger Brattström med en flickbok - en verklig nestor! Samtidigt har Ulla Bergstrand visat på att ett antal bilderbokskonstnärer låg väl framme internationellt sett.

Fredsåret 1945 inledde en helt ny generation den andra blomstringsperioden i vår barnlitteratur: Lennart Hellsing, Sven Hemmel, Tove Jansson, Astrid Lindgren, Hans Peterson, Martha Sandwall-Bergström, Sven Wernström skulle alla ge viktiga tillskott och det långt fram i våra dagar. Gemensamt har de (undantag Sven Wernström!) den nya tidens hänsyn till barnens speciella behov, social medvetenhet *och* (en ofta engelskinspirerad) lekfullhet. I slutet av 40-talet tillkom två lika oumbärliga: Åke Holmberg (Ture S) och Harry Kullman (ungdomsböcker).

1950-talets barnlitteratur har lite orättvist kallats idyllisk och konventionell. Alla de nyss nämnda fortsatte ju att utvecklas och fick sällskap av storheter som Maria Gripe, Britt G. Hallqvist, Gunnel Linde och makarna Inger o Lasse Sandberg. Snarare tycker jag man skall se decenniet som en sorts "oskuldens blandning" före TV, kritisk politisk medvetenhet och

Beskows *Sagan om den lilla gumman* fyller 100 år i år

alltmer brutaliserad populärkultur. Mina generationskamrater var ofta barnlitterära allätare, hade gott om tid att läsa och kunde glädja oss åt folkhemmets utbyggnad av viktiga institutioner som barnbidrag, skola, bibliotek och fritidsgårdar. En expansion som, i hägnet av en god ekonomi, fortsatte med t ex dagis, sjukhusbibliotek och läsalättböcker – och i sinom tid en väl utbyggd ungdomskultursektor.

Med Astrid Lindgren i spetsen började svenska, milt vuxenupproriska, barnböcker sitt internationella segertåg, följda av 60- och 70-talens politiska och sexuellt frispråkiga ungdomsromaner och upplysningsböcker av Gunnel Beckman, Hans-Eric Hellberg, Gun Jacobson, Kerstin Thorvall och Sven Wernström. Estetiken fick stå tillbaka för problematiken, men det var en mycket hoppful period. Genom att visa på problemen var de redan halvt lösta, och – vilket inte var oviktigt för litteraturen och något som definitivt inte präglar 90-talets ungdomsbok – de unga läsarna anvisades fruktbara uppgifter i den processen.

En reaktion på problemrealismen kom som alla vet i mitten av 70-talet. Sagan och öht fantasin fick en renässans, anglosaxisk fantasy började välla in och påverka även inhemska författare som t ex Maria Gripe. Bilderboken blomstrade och till tidigare storheter som Inga Borg och Ulf Löfgren sällade sig blivande succénamn som Lena Andersson, Gunilla Bergström, Ann Madeleine Gelotte och Gunilla Wolde. Med undantag av Löfgren, som odlat en mer kontinental folkkonststil, representerar dessa konstnärer något omisskännligt "svenskt", och alla har de ju skapat synnerligen framgångsrika kulturella exportvaror.

Utvecklingen av barnboksbilden fortsatte på 80-talet och gör så ännu. Sekelskiftets bilderbok karaktäriserades av en ren, tunn linje (Beskow, Nyström) bleka pastellfärger och delvis ofyllda sidor (jmfr svenska barnteckningar!), på 20- och 30-talen märks en modernistisk inverkan från t ex Matisse som på 50- och 60-talen tar intryck av reklamspråkets plakatmanér (Sandberg) och 60-talets collageteknik (Bergström). Under inflytande av tecknade serier och våra egna klassiska illustratörer har svensk bilderbok de senaste decennierna också fått en karikatyrisk, "fulhumoristisk" framtoning genom t ex Björn Berg, Eva Eriksson, Gunna Grähs, Fibben Hald, Anna Höglund, Olof Landström, Mati Lepp, Pija Lindenbaum, Eva Lindström, Sven Nordqvist, Anna-Clara Tidholm, Cecilia Torudd. Mot dessa frifräsare kan ställas konstnärer som vi och omvärlden också gärna uppfattar som "blont svenskt", t ex Lena Andersson och Lasse Klinting, och sådana som inte är lätta att sortera in svenska fack alls: Inger Edelfeldt, Marit Törnqvist och Ilon Wikland.

Men åter till texterna. Mellanåldersboken (slukarboken, "kapitelboken") som firat triumfer sedan 1970-talet genom t ex Annika Holm, Barbro Lindgren, Ulf Nilsson, Viveka Sundvall (numera Lärn), Ulf Stark och Siv Widerberg (tidigare självklart Gripe, Linde, Lindgren) har på senare år inte stått lika stark (fast nu verkar en upphämtning vara på gång). Många har påpekat att detta skett trots att avnämarna är våra största läsare. De böcker som kommit har präglats av ungdomslitteraturens mörksyn och brottats med både sociala och existentiella problem. Båda litteraturkategorierna (liksom faktiskt bilderböckerna) tycks dessutom främst intressera sig för pojkar.

Ur *Lilla spöket Laban* och
Buffalo Bengt och indianerna av Inger o Lasse Sandberg

De följer spåren och sätter ut skyltar. Platthattsindianer är alltid mycket ordentliga. Så gräsmattan blir skyltmatta istället.

III. Vad är "Svenskt"?

Skrivs svenska barnböcker bara av svenskar i Sverige?
Den som hävdar att bara vi själva kan beskriva svenska miljöer, kulturmönster och erfarenheter måste också rensa vår barnlitteraturhistoria från finlandssvenska namn som Zacharias Topelius, Tove Jansson, Bo Carpelan och Irmelin Sandman Lilius, vars böcker också utkommer i Sverige och vars finska nationstillhörighet ofta negligeras även utomlands. Och visst kan - och bör - Sverige numera litterärt gestaltas även av invandrade författare, som därmed berikar vår nationallitteratur.
Svenska barnböcker är en del av svensk nationallitteratur. Likaväl som vuxenböcker. Detta måste tyvärr påpekas, vilket inte hindrar att där finns avgörande skillnader, både mellan de båda litteraturkategorierna och i form av kvalitetsskillnader inom barnlitteraturen.

1. Kulturarv, klassiker och kulturella referensramar
Man kan anta att det många uppfattar som "svenskt" i litteraturen återfinns inom det s k kulturarvet - och vice versa. Det är böcker som fått klassikerstatus, nämns i historiska översikter (även i vuxensammanhang), finns på kursplaner och studeras, figurerar som frågor i olika tävlingar (- och i SBI:s referensförfrågningar!), spelas på våra teatrar och filmas i våra ateljéer. Upphöjelsen kan ha flera orsaker. Ibland räcker författarnamnet, men ofta krävs recensionsrosor och/eller ngn form av prisutmärkelse. I det korta perspektivet är medielansering ett utmärkt glidmedel, men för större odödlighet tycks - tacknämligt nog - visst konstnärligt värde vara en förutsättning. Samt något slags nationell förankring.

Två tydliga exempel som med råge uppfyller kraven jag nyss nämnde och som väl ingen skulle tveka att kalla svenska klassiker är självklart *Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige* och *Pippi Långstrump*. Det finns många förklaringar till att boken om den 14-årige Nils, som är fylld av kunskapstoff och sin tids handfasta etik, räknas till den litterära kanon både hemma och utomlands - ett av våra få bidrag till "världslistan" (blandningen av nationellt och universellt, det arketypiskt/evigt ungdomliga med det tidstypiska) men framför allt bevisar den berättandets suveränitet! Dess utbrytning ur barnbokens konventionella ghetto av lekar och små angelägenheter förklarar - om man tänker efter - faktiskt också folksagans dubbla tilltal till både barn och vuxna.

Om Nils ger manliga förebilder har "århundradets barn" Pippi satt råg i ryggen på otaliga generationer flickor över hela världen. Två faktorer har de gemensamt: en omutlig etik (Pippi illustrerar ju med sin författares goda minne att styrka måste paras med godhet och solidaritet) och därtill mötena med det omgivande samhällets institutioner. Man kan med rätta fråga sig "var stode vi egentligen utan denna bok?!".

Som svenskdefinierade kan också se sådana verk som "intertextuellt" anspelar på svenska föregångare genom att parafrasera dem, t ex Sven Wernströms trilogi *Den underbara resan* -

ett projekt som genom sin tidsbundna aktualitet aldrig kommer att nå klassikerstatus.

En komplikation med klassikerkriteriet är att det lätt medför cirkelresonemang. Vissa svenska barnböcker får konstituera "det svenska" i barnlitteraturen därför att de definieras som nationellt arv och/eller parafraseras, vilket i sig får utgöra kriterium på "svenskheten". Å andra sidan skulle naturligtvis det som uppfattas som direkt "osvenskt" ha svårare att överleva i det svenska litterära systemet, och därmed också att nå en internationell position, eftersom en sådan - det är min övertygelse - förutsätter en nationell plattform.

2. Exportvara

Exporterat barnböcker har vi gjort sedan 1750-talet (CG Tessins brev till Gustav III) men ingen kan naturligtvis tävla med Astrid Lindgren. Svenska barnböcker översätts och lanseras utomlands i en omfattning som inte motiveras av vår folkmängd, vilket i sin tur måste uppfattas så att de kvaliteter vi diskuterar här idag uppskattas utanför våra gränser - ja, i några fall t o m får en plats i världsbarnlitteraturen. 60- och 70-talens frispråkiga ungdomsböcker fick en - ofta närmast vuxen - exportmarknad, men på senare år verkar texternas gångbarhet ha minskat, och det är främst bilderböcker och några ungdomsskildrare som flugit ut med det svenska i världen. (Ett förhållande man enligt min mening aktivt borde arbeta på att förändra.)

3. Tids- och samhällsspegel

Många faktorer gör barnböckerna till tydliga vittnesbörd om sin samtid och dess ideal. Fr allt en ofta tunn litterär "inklädnad" och en dubbel ambition att orientera läsarna i det samhälle de skall ta över och samtidigt göra dem lämpliga för den uppgiften.

Att studera svenska barnböcker från detta sekel är således att följa ett helt samhälles nästan totala omdaning från agrar landsbygdsnäring till postindustrialism, från klassamhälle till vardagsvälstånd (och tyvärr delvis tillbaka igen!), från fosterländskhet, antiemigrations-propaganda och nationa-lism till FN-anda, pacifism och världssamvete, och i varje fall i viss utsträckning också mångkultur.

Gripe, *Josefin*

En invändning mot den moderna barnboken har varit fokuseringen på storstadsmiljön. Men den kritiken är inte generellt giltig; snarare skulle jag vilja hävda att den svenska barnboken (annat är det med ungdomsböckerna) alltid visat intresse också för provinsen, landsbygd likaväl som småstad. I början av seklet var det ofta folkloristiskt/historiskt (Adelborg, Beskow, Fitinghoff m fl) men bland senare namnkunniga exempel kan man peka på Lindgren, Hans Erik Engqvist, genomgående drag i sekelskifteslitteraturen, som fortfarande står sig i svensk barnbok, är Gripe, Lärn-Sundvall, Peterson, Strömstedt och Sundh.

Ett genomgående drag i sekelskifteslitteraturen, som fortfarande står sig i svensk barnbok, är den starka, ibland rent magiska naturkänslan, som genomsyrar böckerna om Nils H och Frostmofjällsbarnen. I början av seklet syns detta ofta i ett förmänskligande, inte bara av klassiska barnboksdjur utan också träd och växter. Det dubbla syftet tycks ha varit både litteraturpedagogiskt (att göra framställningen mer barnvänlig – precis som idag) men också uppfostrande. För att uppnå den rätta moraliska effekten lät man gärna talande och handlande delar av faunan och floran uppträda som förmanare och bestraffare av försumliga barn. (En sorts sekelskiftets naturdagis som familjens förlängning!) De kunde också användas som indikatorer på barnets moral och framtidsutsikter. Av skogsskövlaren och djurplågaren blev oundvikligen en vuxen kriminell - det öde Nils H undgick efter lång prövning! Om Nils och hans samtida skyddade naturen av etiska skäl får våra barn lära sig att tänka ekologiskt som ren självbevarelseåtgärd.

En grundläggande faktor som starkt förändrats är givetvis synen på barnet och de pedagogiska idealen, ja, på konstens och litteraturens uppgift överhuvudtaget. Helt enligt motsvarande idealbildning hos politiker och i samhället har barnboksförfattarna gradvis flyttat sig närmare sina läsare och meddelar numera sällan ren uppfostran men desto hellre sin demokratiska solidaritet med det självständiga barnet. Ibland har de manat till rena barnrevolutioner...

Trots en viss obalans i könsval (pojkarna dominerar!) har barnböckerna sedan 60-talet speglat de förändrade könsrollerna. Av ett otal exempel väljer jag bara det i mina ögon mest charmiga och osökta: Lars Klintings *Castor syr* och *Castor bakar* från 1996. En mer demokratisk barnsyn har också vidgat ämnessfären och sedan 60-talet har mycket få sammanhang ansetts behöva undanhållas barnläsarna. Detta taburaserande har förvisso gjort våra barn- och fr allt ungdomsböcker ryktbara (Hellbergs *Kram*) utomlands, ja, ibland rentav komplicerat exporten (exemplen *Sjörövarbok* och *Els-Marie och småpapporna*). Nu har dock många "kommit ifatt" oss!

Den stora förändringen i o m de senaste decenniernas tillskott av "nya svenskar" har inte gått barn- och ungdomsförfattarna förbi (lika litet som annonsbyråerna...), men de har länge tenderat att s a s uppsöka de hjälpbehövande hemma snarare än att beskriva deras anpassning i det svenska samhället. Fortfarande är det också (som Thorson påpekade) främst problematiska invandrarerfarenheter som speglas, och till skillnad från barnlitteraturen i stort saknas

Klinting, *Castor syr*

landsortsskildringar. Sådana får vi nog vänta på tills våra invandrare själva börjar producera sig litterärt. Och vill vi då lyssna?

Den litterära formen har naturligtvis också förändrats och det inte bara språkligt. Ungefär samtidigt med den berömda du-reformen slog ett mer ohierarktiskt läsartilltal igenom på 60-talet, då fr allt ungdomsförfattarna drev det så långt att man hade anledning tala om rena läsarsmickret. Här lurar en fara som svenska barnbokförfattare delar med utländska kolleger: det falska barnidentifierandet (ett skönt undantag är i mina öron Astrid Lindgrens osökta vuxentilltal till läsarna!).

4. Nationalkaraktär?

Böckernas popularitet och överlevnad både hemma och utomlands kan åtminstone delvis mätas. Och den allmänna troheten i speglingen av tids- och samhällsförändringar kan analyseras. Värre – och minst sagt grannlaga – är att påvisa pregnanta och återkommande inslag som vittnande om något slags nationalkaraktär. Här bara några få exempel som möjligen kan stimulera till vidare funderingar.

Precis som salig CJL Almquist har de svenska barnboksskaparna haft viss känsla för "fattigdomens betydelse". Det har tagit sig olika uttryck – från söndagsskoleberättelsers uppbygglighet och klassmedvetna "var slev i sin gryta" – ibland bottnande i ett rent försakelseprogram (som inte ens Selma L går fri ifrån) till Sven Wernströms (Trälserien) och andras gestaltande av "folkets historia" sedd genom barnaerfarenheter. Besläktad härmed är mellankrigstidens bussiga "helylle"-attityd i både pojk- och flickböcker. En sentida avläggare är Anita Eklund Lykulls trilogi om Julia, som erbjuder våra bokslukande flickor sällsynta förebilder till motvikt mot ungdomsböckernas starka och tuffa pojkgestalter. Och till det positivt uppbyggande må man också räkna de historiska ungdomsskildringarnas pacifistiska tendens, illustrerad i fina böcker av bl a Stig Ericson och Kai Söderhjelm.

Våra stora barnromaner har liksom berättelsen om Nils ofta upprätthållit den konstnärligt fruktbara osäkerheten om var gränsen går mellan saga och sanning. Låt mig bara peka på titlar av Astrid och Barbro Lindgren, Maria Gripe (*Glasblåsarns barn*), Gunnel Linde (*Fröken Ensam Hemma åker gungstol)*, Ulf Nilsson och Sandman Lilius. Som redan påpekat är detta en litterär kategori med få tillskott på senare år, då verkligheten möjligen trängt sig alltför mycket på. I stället har denna speciella blandning av fantasi och vardag återfunntis i bilderböckerna (t ex Ulf Starks Augustvinnande *Min syster är en ängel*).

Lindgren, *Sagan om den lilla farbrorn*

Stark, *Min syster är en ängel*

Tragiken får som bekant ofta större litterär uppskattning än den trygga vardagen, och ett i mina ögon påfallande svenskhetsdrag som också skattats högt är det stråk av vemod som drar genom våra stora barnböcker: förutom flera av de redan nämnda Barbro Lindgrens *Sagan om den lilla farbrorn*, Ulf Starks *Kan du vissla Johanna* och Thomas och Anna-Clara Tidholms *Resan till Ugri-La-Brek*.

Det finns – men ännu mera *fanns* – slutligen i våra barnböcker ett drag av grundlighet och "nytta" omsatt inte bara i pedagogiska faktaböcker utan också i en beredvillighet att uppfylla dagsaktuella krav, som jag anar är förhållandevis större här än i många andra kulturkretsar. Utan att nämna namn vet vi att motiv som ekologi, anorektiska flickor, homosexuella pojkar, den nyssnämnda pacifismen, mobbning etc flitigt kommit till användning. Detta behöver inte betyda mindre konstnärligt värde, men faran är uppenbar att beställningen skiner igenom.

Slutligen några ord om Lennart Hellsing, en reliefgestalt som sedan 1945 gett vår barnbok oskattbara tillskott. Produktionen är förvisso stor och mångfacetterad men präglas ofta av vad man skulle kunna kalla hans Krakel Spektakel-mentalitet (eller "det karnevaliska" med en finare term). Vad urskiljer vi där - jo: tidigt barnuppror, anglosaxiskt påverkan (jmfr Knutsson, Hemmel och Holmberg). Vidare ädelnonsens uppbyggt av språkekvilibristik och en humor *per se*. En synnerligen kreativ indifferens inför åldrar, samhällsklasser och meriter.

Aktivt ointresse för uppfostran och nyttigheter – utöver uppodling av skönhetssinne och livslust. Kulturell och geografisk gränslöshet, strävan mot allkonstverket genom bruk av musik och framför allt illustrationer. Detta är så långt ifrån "lagom" man kan komma i svensk litteratur. Och trots avståndstagandet från måttlighetsideal, rentav förhärligande av frosseri och överflöd (barock har svensk barnlitteratur knappast varit!). Och ändå är Hellsing en varm anhängare av det solidariska samhället. I mina ögon en bättre och mer sympatisk arvtagare av Ellen Keys socialestetiska program än Key själv!
(K. Ohrlander)

Frågan är ytterligt intressant i vårt sammanhang: varför är denne genialiske och gränslöse poet, som gett oss så många översättningar, inte fått mer uppmärksamhet utomlands. En del av svaret är självklart svårigheten att transponera hans rim. Men därutöver är jag ganska säker på att han illustrerar just den paradox som jag snart skall avrunda med: för att nå ut måste man vara riktigt "svensk".

IV. Avslutning: svenskt och osvenskt

Vad är svenskt idag? Vad är bäst för alla "svenskar"? Är det att hålla på det svenska arvet eller att dra konsekvensen av det mångkulturella samhället? Rimligen både-och! Översättningar har som redan nämnts spelat stor roll för ett litet kulturområde som vårt, men vi bör inte okritiskt välkomna utländska influenser utan att pejla in vår egen position. Det faktum att boken om Nils H talat till sensibla unga läsare över hela världen bör stämma till eftertanke.

Är det rimligt, kan man slutligen fråga sig, att en bok som får internationella nobelpristagare att nästan gråta av glädje inför sin barndoms läsning, sedan länge inte når fram till alla barn i svenska skolor – vare sig de är födda i Sverige eller flykting- och invandrarbarn? Svaret är nej, och då handlar det ingalunda om chauvinism och storsvenskhet – snarare motsatsen. Ty den litteraturförmedlare som inte vill ge barn Nils Holgersson vill förmodligen inte orientera dem i den rika invandrarkulturen heller. Genom att veta sitt värde har man helt enkelt lättare att erkänna andras.

Sonja Svensson, SBI

Torsdag den 13 mars

Mitt föredrag hade rubriken ***Bland ormar, pirater och polisonger*** - om faktaböcker 1996. Och hur var då faktaböckerna förra året?

Det kändes allra först som att 1996 var ett svagt faktaboksår. När man sedan börjar lusgranska alla titlar visar det sig att listan på bra faktaböcker ändå blir ganska lång.

Gränsområdet faktabok och skönlitterär bok har känts lite svävande för mig. Är Börje Isakssons väl berättade *Kungagubben* en faktabok eller är det en skönlitterär berättelse? Faktabok, tycker jag, och stöder mig på alla faktarutor som styrker berättelsen. Vi upplever Gustav Vasa liv och bravader ur många synvinklar tack vare ett underfundigt sätt att berätta. Inger och Lasse Åberg har gjort en fin konstbok som samtidigt är en ABC-bok - titeln är *Åbergs ABC*. Pernilla Stalfelt har skapat en ny sorts faktabok med sin härligt illustrerade och berättade *Hårboken*. Christina Claessons och Amanda Erikssons *Vad heter en iller?* Och *Vad heter en anka?* Kan betraktas som små stimulerande språkböcker.

Pirater, sjörövare och indianer har varit ett stort tema för både de utländska och svenska faktaböckerna. Här vill jag främst nämna Ulf Sindts berättande *Bland sjörövare och skattsökare* som känns överlägsen andra böcker i samma ämne med mycket bilder och bildtexter. Gilbert Legays *Atlas över nordamerikanska indianfolk* kommer nog att bli ett standardverk som vi hoppas kunna använda många många år. Berghs förlag har tidigare haft ett sådant och återkommer här med ännu ett.

Anna-Malin Karlsson berättar om populära flaggor i *Flaggboken* och Dan Höjer fortsätter sin kulturhistoriska gärning med *Piss & glass och polisong*, där han berättar historia om glassen, polisongerna och semlorna.

När det gäller djurböckerna så verkar det under året vara en trend att samla fakta om många djur inom samma pärmar som Lena Kallenbergs och Bisse Falks *Ormboken* och Ulfs Svedbergs *De bits, de sticks, de bränns*. Gemensamt för de djur som får vara med i den boken är att de uppfyller titelns krav.

Ofattbart skickligt är det av Elisabeth Rinman och Annika Rembe att skapa *Lagboken för barn och ungdomar* som är så lärorik, nyttig och rolig att läsa. Det här är en ytterst välkommen

nyupplaga.

Kristin Dahl har lyckats igen att entusiasmera barn och vuxna för matematiska gåtor. Hon avdramatiserar ämnet matematik så att många med mig känner att vi nog klarar vissa uppgifter om vi har gott om tid och papper och penna. Vad boken heter? *Räkna med mig!*

Katarina Kuick kan troligtvis allt om tåg och hon vet hur man ska förmedla kunskapen på bästa sätt i *Tågboken.*

Kokböcker för alla åldrars kockar kom ut 1996. För de yngsta gjorde Lars Klinting *Castor bakar* på sitt suveräna och väl genomtänkta sätt. Vackrare faktaböcker än Castor-böckerna har vi nog inte. De är dessutom helt tillförlitliga och skrivna för de yngre läsarna. Detta är ett bristområde- faktaböcker för mindre barn och för nybörjarläsare. Ett annat bristområde är faktaböcker för ungdomar med en layout som gör dem attraktiva för just ungdomar. De böcker som nu finns och nog textmässigt skulle passa bra har alldeles för barnsliga omslag och illustrationer så ungdomar väljer bort dem.

Slutligen ett bristområde när det gäller ämnesval: idrottsböcker. 1996 kom några mycket bra och välkomna titlar som Christer Olssons heltäckande bok *Innebandyboken* och den översatta *Stora basketbollboken* för unga spelare av Chris Mullin . Mer sådant önskar våra läsare!

Min medföljande litteraturlista talar sitt tydliga språk - här har jag valt ut några att presentera extra.(se bilaga)

Christina Svensson
Bibliotekskonsult på Bibliotek Västmanland

Måndag den 17 mars

Dokumentation ej inlämnad

Torsdagen den 20 mars

Referat från Cay Corneliusons föredrag

Cay Corneliuson hade fått i uppdrag att presentera 1996 års debutanter. Dessa var ovanligt många, men bara en handfull hade vågat sig på Hcg-böcker, några fler hade skrivit och illustrerat fackböcker medan merparten hade föredragit bilderböcker.

Några av bilderboksdebutanterna är män. Peter Arrhenius *Pingvinkvartetten* visar ett "milt manligt uppror" med 50-talsbilder. CC uppskattade också den "väl instuderade New Yorkmiljön" och det smått "vansinniga manliga stuket". Även *Galnopappan* har en manlig författare, Håkan Östlund, (men en kvinnlig illustratör, Bea Uusma) . I Galnopappans bilder finns också en "50-talssyftning med panoramabilder". Det är mönster och yta och bilder utan chatteringar. Bilderna är "en aning svåravlästa, men roliga". Pappan "går i taket" i snabbköket, när han är ute och handlar med sina bråkiga barn, han försvinner bort över hustaken och hamnar i en bur på zoo, men barnen hjälper honom att komma ut.

I *Karlssons farmor får besök* avbildar Christina Alvner "en elakt illvillig och sur liten figur"och farmor är "ett mycket manhaftigt fruntimmer, utan kvinnlig karisma, i designad marimekkostil." Pernilla Stalfelts *Hårboken* har en drastisk humor och väl riktad civilisationskritik. *Aktarej Tomas* handlar om ett bygge av en stuga på landet, men CC kunde ändå inte se några byggredskap eller andra spår av byggarbetet på bilderna. Det är så långt ifrån Sven Nordqvist som man kan komma, menade hon. Berit Åbergs bilder är filmiska, "ett sommaruterum med blågrönt filter över bilden, i dämpad färgskala". *Apekatt och vilde* har skrivits och illustrerats av formgivaren på modet, Ulrica Hydman Vallien. Mamman i boken ställer upp på pojkens alla påhitt, som att han vill bo i skogen, men boken saknar en intrig. I stället har den ett måleriskt och enhetligt uttryck, tyckte CC.

Boken *Lilleving* handlar om en fågelunge, som har blivit övergiven när flyttfåglarna gav sig i väg. Mats Wänblad fick ett beställningsuppdrag från Bonnier Carlsen och Handikappinstitutet och CC ansåg att resultatet blivit lyckat.

Inte mindre än tre debutböcker handlar om kalas. *Födelsedagsbarnet* av Sara Griberg har "en mycket aktuell och brännande text". (Det gäller att kunna stå på sig inför kravet på det fräckaste kalaset.)

Därmed lämnade CC bilderböckerna och kom in på avdelningen kapitelböcker, Hcf. Tjocka och äventyrliga sagoböcker saknas för yngre läsare påpekade hon. Däremot finns det en hel del korta och lättsamma LL-böcker , som t ex. Lilla Sparvel-serien och Läsnäsan-böckerna. En fin liten bok är *Vega och stjärnorna* på Vinterhallon, Carin och Mikael Löfströms förlag. Den har en bra sagoton, "som en dröm litegrann ". Bilderna visar ett italienskt landskap. För sin del hade CC önskat en bättre figurteckning, men som helhet är det en gåtfull men spännande bok.

Karin Runevads *Siv och majblommorna* berättar om en flicka "som ville göra nåt duktigt" men inte klarade av det. När hon inte fick blommorna sålda, grävde hon helt enkelt ner dem i jorden. Med *En onsdag i Karl Grans liv* vann Janne Ollars en pristävling som Bonnier Carlsen anordnade. Boken har en bra berättarton och lille Karl är gullig och klurig, men på grund av den förvirrade kronologin blir det en aning splittrat. Marianne Frickes *Hej knekt!* är en bisarr bok med fantasyinslag och Roland Palmquists *Zigge och Fille i rymden* "har ett driv i sig " och CC trodde att den kunde vara intressant för killar, fastän den inte är "någon höjdare", när det gäller kvinnoskildringen. *Svarta hål och farliga änglar* av Torbjörn Jansson fann hon "rörig, råddig och dåligt skriven".

Debutanterna hade inte satsat så mycket på äldre barn och ungdomar, men för de pojkar som gärna läser fantasy eller SF har Göran Sahlen skrivit *Sju konungariken*. Där finns "en hel del bråte att ta sig igenom" och handlingen känns mer som en resumé. *Under Guds himmel* av

Niklas Krog har fått bra recensioner och den har en komplicerad handling med möten mellan olika kulturer. Författaren har goda historiska kunskaper, men enligt CC kändes det historiska materialet ogestaltat. Boken var full av shabloner och den psykologiska gestaltningen epamässig. Inte är det någon ungdomsbok heller, ansåg CC. Annika Thors debut, *En ö i havet*, ger en bra bild av utsatta barn.

Återstår så faktaböckerna. I *Liv och död på mellanstadiet* kommer man barnens värld nära. Boken, som skrivits av Erik Haag, innehåller intervjuer på olika teman och har den där "kamratpostenandan".

Musikböcker har länge efterlysts på biblioteken. *Tecknomusiken, scenen dansar* av Sara Larsson har en grundlig genomgång av musiken och intervjuer med olika diskjockeys. Författaren går in med allvar i projektet och redovisar besök på Docklands och i Berlin. *Flaggboken* av Anders Nyberg och *Stjärnor och planeter från A till Ö* av Tage Mårtenson är också väl genomarbetade.

Kokböcker är mycket utlånade på biblioteken och en bra sådan har Lisa Lundmark skrivit. Den heter *Hopkokboken*. Två innebandyböcker fyller ett uppdämt behov. Den sporten föddes mer eller mindre i Sverige, berättade CC och Sverige är världsbäst på innebandy!

Till slut ville CC efterlysa faktaböcker för flickor om t. ex. styling eller klädskapande.

Inger Norberg

- Nja... Damen tittade misstänksamt på pingvinerna.
Vilka är ni?
- Vi är Pingvinkvartetten.
- Jasa, sa damen och sag lite intresserad ut.
Inte visste jag att pingviner spelar musik.
Men da är ni förstas hjärtligt välkomna!

Det där är väl inte så farligt. Inte särskilt ovanligt heller. Det är när de gjort något verkligt extra dumt. som det ovanliga händer. Något så dumt och busigt som att göra vattenfall i kökslådorna. eller som att klippa sönder en kudde och hälla ut alla fjädrarna och leka vinter.

Då står pappa bara tyst och stirrar på dem med glödande ögon. Käkarna är hårt sammanbitna och man kan nästan se hur det ryker ur öronen. Då vet de att han snart förvandlas till GALNOPAPPAN!

Statistik

Om man summerar fack- och skönlitteratur ser man att kategorin barn- och ungdomsböcker har minskat från 1263 titlar 1995 till 996 titlar 1996. Motsvarande siffra för 1994 är 1185 titlar. Andelen skönlitteratur är tre gånger större än andelen facklitteratur, men då ska man komma ihåg att största delen är småbarnsböcker och bilderböcker och översättningarna är fler än de svenska originalen. I siffran ryms också återutgivna böcker, ibland långa serier. 1994 utgavs 544 utländska och 377 svenska, 1995 631 utländska och 359 svenska och 1996 452 utländska och 304 svenska titlar av skönlitterära barn- och ungdomsböcker.

I Svensk bokförteckning redovisad utgivning

Siffrorna inom parentes anger hur många av det totala antalet som utgör i Finland primärt utgivna arbeten på svenska.

Utdrag ur tabellen för år 1994 registrerade publikationer

	Nya verk	*Nya uppl.*	*Summa*
Böcker för barn och ungdom:			
svensk skönlitteratur	289(5)	88	377(5)
utländsk skönlitteratur i svensk övers.	440(2)	104	544(2)
övrig (inkl. övers. från svenska)	48	–	48
övriga böcker för barn och ungdom	194	22	216

Utdrag ur tabellen för år 1995 registrerade publikationer

	Nya verk	*Nya uppl.*	*Summa*
Böcker för barn och ungdom:			
svensk skönlitteratur	279(11)	80	359(11)
utländsk skönlitteratur i svensk översättning	523	108	631
övrig (inkl. övers. från svenska)	33	4	37
övriga böcker för barn och ungdom	224	12	236

Utdrag ur tabellen för år 1996 registrerade publikationer

	Nya verk	*Nya uppl.*	*Summa*
Böcker för barn och ungdom:			
svensk skönlitteratur	213(1)	91	304
utländsk skönlitteratur i svensk översättning	396	56	452
övrig (inkl. övers. från svenska)	25	2	27
övriga böcker för barn och ungdom	196	17	213

Bilagor:

1. Inbjudan till bokprovningen
2. Boklistor till föreläsningarna

Dokumentationen är sammanställd av Inger Norberg, SBI

Stockholms
stadsbibliotek

PROGRAM

Årgång -96. Bokprovning på Svenska barnboksinstitutet

Ti 11 mars kl 9.00-10.00	**Från Nils till Nisse – om det svenska i barnboken från Lagerlöf till Landström** Sonja Svensson, Svenska barnboksinstitutet
To 13 mars kl 9.00-10.00	**Bland ormar, pirater och polisonger – om faktaböcker 1996** Christina Svensson, Bibliotek Västmanland
Må 17 mars kl 9.00-10.00	**Marknadskrafterna styr bokutgivningen – vad betyder detta för 1996 års utgivningsstöd** Jan Hansson, Lärarhögskolan i Stockholm och Edboskolan, samt Larry Lempert, Stockholms stadsbibliotek
To 20 mars kl 9.00-10.00	**1996 års debutanter** Cay Corneliuson, Hornstulls bibliotek, Stockholm

Utställningen är öppen kl 8.30 - 11.30 för anmälda deltagare. I övrigt välkomnas besökare må, ti och to kl 12.00 - 17.00 samt on kl 12.00 - 19.00.

Svenska barnboksinstitutet finns på Odengatan 61, Stockholm, T-station Odenplan.

Bokprovning på Svenska barnboksinstitutet! Årgång -96

Svenska barnboksinstitutet visar just nu
hela 1996 års
barn- och ungdomsboksutgivning!

1996 års böcker exponeras den 10–26 mars 1997 i SBI:s bibliotek. Böckerna kan studeras under SBI:s vanliga öppettider (mån, tis, tors 12–17, ons 12–19). Ingen förhandsanmälan behövs för att titta på utställningen under ordinarie öppethållande.

Detta är ett utmärkt tillfälle att bilda sig en uppfattning om det nya utbudet av barn- och ungdomslitteratur, då trender och tendenser samt intressanta nyheter lyfts fram!

Hjärtligt välkomna till SBI!

Svenska barnboksinstitutet
Odengatan 61
113 22 Stockholm
tel: 08-33 23 23, fax: 08-33 24 23

Stockholms
stadsbibliotek

1997-02-07

Årgång -96. Bokprovning på Svenska barnboksinstitutet

Svenska barnboksinstitutet och Stockholms stads- och länsbibliotek inbjuder till en bred presentation av 1996 års barn- och ungdomsboksutgivning.

Svenska barnboksinstitutet samlar kontinuerligt alla i Sverige utgivna barn- och ungdomsböcker. Under löpande utgivningsår t o m mars nästkommande år finns böckerna tillgängliga i biblioteket. Därefter sorteras de in i samlingarna, som förvaras i SBI:s bokmagasin.

1996 års böcker kommer att ställas ut den 10–26 mars i SBI:s lokaler. Vissa förmiddagar kommer olika delar av utgivningen att presenteras tematiskt (se bifogat program). Ett unikt tillfälle att se den totala utgivningen (även det s k skräpet...)!

Böckerna kan studeras under SBI:s vanliga öppettider må, ti och to kl 12.00 - 17.00, on kl 12.00 - 19.00 samt i anslutning till föredragen kl 8.30 - 11.30. Ingen anmälan behövs om ni enbart vill titta på böckerna under ordinarie öppethållande.

Anmälan till föredragen (OBS max 35 deltagare vid varje tillfälle) skickas senast den 3 mars till Anja Andersson, Stockholms stadsbibliotek, Länsavdelningen, Box 47601, 117 94 Stockholm, fax 775 66 77. Vid ev överbokning kommer vi att eftersträva största möjliga spridning.

Välkomna!

Sonja Svensson Lena Lundgren Larry Lempert

Från Nils till Nisse. Om det "svenska" i barnboken från Lagerlöf till Landström.

Sonja Svenssons föreläsning vid 1997 års Bokprovning (11/3 på SBI).

Disposition

I. Bakgrund: sekelskifte och kulturdemokrati
II. Svensk barnlitteratur efter 1890
III. Vad är svenskt?
   1. Kulturarv och kulturella referensramar
   2. Exportvara
   3. Tids- och samhällsspegel
   4. Nationalkaraktär?
IV. Avslutning: svenskt och osvenskt

Nämnda barn- och ungdomsböcker

Beskow, Elsa: *Sagan om den lilla, lilla gumman*, W&W 1897
Bergström, Gunilla: *Alfons och hemlige Mållgan*, Rabén & Sjögren 1976 (hebreisk ös 1980) **OH**
Billow (Forss), Eva: *Pojkarna Igelkotts vinterskor*, Nordisk Rotogravyr 1948
Eklund-Lykull, Anita: *Silverdelfinen; Café Brazil; Julia mitt i världen*, R&S 1992, 1993, 1996
Fitinghoff, Laura: *Barnen ifrån Frostmofjället*, Ljus 1907
Gripe, Maria: *Glasblåsarns barn*, AB 1964
Hellberg, Hans-Eric: *Kram*, AB 1973
Hellsing, Lennart: *Den flygande trumman*, R&S 1954
–: *Sjörövarbok*, (ill. Poul Ströyer) R&S 1965
Holmberg, Åke: *Ture Sventon, privatdetektiv*, R&S 1948
Klinting, Lars: *Castor syr*, Alfabeta 1996
Lagerlöf, Selma: *Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige*, Del 1-2, AB 1906-07
Landström, Olof och Lena: *Nisse går till posten*, R&S 1993 (arabisk ös 1995)
Linde, Gunnel: *Fröken Ensam Hemma åker gungstol*, AB1963
Lindenbaum, Pija: *Else-Marie och småpapporna*, BJ 1990 (amerikansk ös 1991)
Lindgren, Astrid: *Pippi Långstrump*, R&S 1945
–: *Nils Karlsson-Pyssling*, (ill. Eva Billow) R&S1949
Lindgren, Barbro: *Sagan om den lilla farbrorn*, (ill. Eva Eriksson) R&S 1979
Lindman-Jan, Maj: *Rufsi, Tufsi, Tott och de prickiga klänningarna*, Lindqvist 1940
Lofting, Hugh: *Doktor Levertran*, (1920) sv övers W&W 1923
Milne, E E: *Nalle Puh* (1930) sv övers AB 1935
Mählqvist, Stefan: *Väcka uppståndelse*, Aber 1995
Nilsson, Ulf: *Det märkliga barnet*, BJ1986
Anna Maria Roos: *Sörgården*, AB 1912
Stark, Ulf: *Kan du vissla, Johanna*, (ill. Anna Högberg) BJ 1992
–: *Min syster är en ängel*, Alfabeta 1996
Stiernstedt, Marika: *Ullabella*, AB 1922
Söderhjelm, Kai: *Eld upphör!* Opal 1988
Tidholm, Thomas (ill. Anna-Clara Tidholm): *Resan till Ugri-La-Brek*, Alfabeta 1987
Wernström, Sven: "Trälserien", 8 delar Gidlund 1973-81
–: *Den underbara resan*, Del 1-3, Gidlund 1985-87
Widerberg, Siv: *Hasse; Hasses andra bok; Hasse och den Rosa Pantern*, R&S 1983-85

Referenslitteratur

Här upptas breda översikter däremot inte monografier om författare. Siffra inom parentes efter utgivningsår betecknar nummer i serien Skrifter utgivna av Svenska barnboksinstitutet.

Alfvén-Eriksson, Anne-Marie: *Brottslingen – villebråd eller medmänniska? Bilden av brottslingen i svensk barn- och ungdomslitteratur mellan åren 1945 och 1975.* R&S 1986. (20)

– : "Från trygghet och förståelse till djupare livsinsikt. Väsentliga drag hos barnlitteraturen i Sverige efter 1945", *Tidskrift för litteraturvetenskap* 1979:2

Arvidson, Ingrid: "40-talet i barnkammaren", *Bonniers Litterära Magasin* 1949:6

Barnboken i Finland förr och nu. Red. Maija Lehtonen och Marita Rajalin. R&S 1984.

Bergstrand, Ulla: *En bilderbokshistoria. Svenska bilderböcker 1900-1930.* BJ 1993 (44)

Bäckström, Lars: *Mannen utan väg och hans kusin Vitamin.* R&S 1991. (39)

–: "Fyrtio år barnlitteratur", *Barnboken* 1985:2

Edström, Vivi: *Barnbokens form. En studie i konsten att berätta.* Stegeland 1980; 2 uppl R&S 1994 (11)

–: *Uppdrag läsebok. Nils Holgersson* (inl. studie " Ett konstverk och en skolbok"). R&S 1995

Furuland, Lars: "Svensk barnlitteratur - historisk återblick och aktuell problemöversikt", *Barnboken* 1983:2-3

Från Sörgården till Lop-Nor: klassiska läseböcker i ny belysning. Red. Bo Ollén. Carlson 1996. (57)

I bilderbokens värld 1880-1980. Red. Kristin Hallberg och Boel Westin. Liber 1985

Kjersén Edman, Lena: *I ungdomsrevoltens tid. Svensk ungdomsroman och dess mottagande åren kring 1968.* Umeå Universitet 1990. (Acta Universitatis Umensis 95)

Klingberg, Göte: *Till gagn och nöje. Svensk barnbok 400 år.* R&S 1991 (38)

–: *Folklig vers i svensk barnlitteratur.* NoK 1994. (49)

Kring den svenska ungdomsboken. Analys, debatt, handledning. Red. Ulla Lundqvist och Sonja Svensson. NoK 1977 (ny uppl 1982).

Lundqvist, Ulla: *Århundradets barn. Fenomenet Pippi Långstrump och dess förutsättningar.* R&S 1979

–: *Tradition och förnyelse i svensk ungdomsbok från sextiotal till nittiotal.* R&S 1994. (51)

Mählqvist, Stefan: *Böcker för svenska barn 1870-1950. En kvantitativ analys av barn- och ungdomslitteratur i Sverige.* Gidlund 1977. (5)

Netterstad, Märta: *Så sjöng barnen förr. Textmaterialet i de svenska skolsångböckerna 1842-1972.* R&S 1982. (15)

–: "Modern svensk barnpoesi", i *Vällingsäck och sommarvind. Versen i barnets värld.* Red. Vivi Edström och Märta Netterstad. Liber 1987.

Nordlinder, Eva: *Sekelskiftets svenska konstsaga och sagodiktaren Helena Nyblom.* BJ1991. (41)

Om flickor för flickor. Den svenska flickboken. Red. Ying Toijer-Nilsson och Boel Westin. R&S 1994. (52)

Svensson, Sonja: *Läsning för folkets barn. Folkskolans Barntidning och dess förlag 1892-1914.* R&S 1983. (16)

–: "Barnlitteraturen fram till 1920"; "Så skulle världen bli som ny – barn- och ungdomslitteratur efter andra världskriget", i *Den svenska litteraturen* del IV och VI. Bonnier 1989;1990

Tellgren, Christina: *På barnens bokmarknad. Utgivningen av barn- och ungdomslitteratur i Sverige 1966-1975.* BJ 1982. (14)

Thorson, Staffan: *Barnbokens invandrare: en motivstudie i svensk barn- och ungdomslitteratur 1945-1980.* Tre böcker 1987. (28)

Toijer-Nilsson, Ying: *Berättelser för fria barn. Könsroller i barnboken.* Stegeland 1978. (10)

–: *Minnet av det förflutna. Motiv i den moderna historiska ungdomsromanen.* R&S 1987 (24)

–: *Minnet av igår.* R&S 1990. (36)

Wallinder, Alvar: *Vem bestämmer? Svensk barnlitteraturutgivning – människor, miljöer och värderingar.* Cikada 1986. (23)

Westin, Boel: *Children's literature in Sweden.* Svenska Institutet 1991– (översatt till flera språk)

Vår moderna bilderbok. Red. Vivi Edström. R&S 1991. (40)

von Zweigbergk, Eva: *Barnboken i Sverige 1750-1950.* R&S 1965

Torsdag 13 mars 1997

Christina Svensson

Bland ormar, pirater och polisonger

Bengtsson, Hans-Uno, *Påsen och Sorken och universum.* Rabén & Sjögren
Bergengren, Göran, *Djurungarna i vår skog.* Natur och Kultur
Brinck, Lotta, *Gröna rätter för unga kockar.* Rabén & Sjögren
Carlsson, Ulla-Carin, *Utter – en polishäst.* Bonnier Carlsen
Casta, Stefan, *Gräsen vi lever av.* Opal
Claesson, Christina, *Vad heter en iller?* Bonnier Carlsen
Dahl, Kristin, *Räkna med mig!* Alfabeta
Devonshire, Hilary, *Linjer och former.* Bergh
Devonshire, Hilary, *Längd, bredd och höjd.* Bergh
de Ruvo, Annika, *Hjärnkontoret.* Rabén & Sjögren
Edvall, Lilian, *Kärleksboken.* Bonnier Carlsen
Engvall, Lilian, *Kram och kyss.* Bonnier Carlsen
Höjer, Dan, *Deckarboken.* Rabén & Sjögren
Höjer, Dan, *Piss & glass & polisong.* Rabén & Sjögren
Ingves, Gunilla, *Nalle Bruno och myrorna.* Natur och Kultur
Isaksson, Börje, *Kungagubben.* Rabén & Sjögren
Isaksson, Börje, *Vägen genom T.* Natur och Kultur
Kallenberg, Lena, *Ormboken.* Tiden
Kallenberg, Lena, *Urtidsboken.* Tiden
Karlsson, Anna-Malin, *Flaggboken.* Rabén & Sjögren
Karlsson, Lena, *Mina fruktisar.* Rabén & Sjögren
Klinting, Lars, *Castor bakar.* Alfabeta
Klinting, Lars, *Castor syr.* Alfabeta
Krekeler, Hermann, *Spännande experiment.* Bergh
Kuick, Katarina, *Tågboken.* Alfabeta
Larsson, Mona, *På Skansen.* Rabén & Sjögren
Legay, Gilbert, *Atlas över nordamerikanska indianfolk.* Bergh
Linn Persson, Gunilla, *Moffe – en mycket liten häst.* Alfabeta
Lundmark, Lisa, *Hopkokbok.* Natur och Kultur
MacDonald, Fiona, *Samurajslottet.* Valentin
Mayo, Margaret, *Skapelsemyter.* Alfabeta
Mellgren, Erik, *Månljust.* Natur och Kultur
Mullin, Chris, *Stora basketbollboken för unga spelare.* Bonnier Carlsen
Olsson, Christer, *Innebandy.* Rabén & Sjögren
Rinman, Elisabeth, *Lagboken för barn och ungdomar.* Norstedt
Rossiter, Sean, *Träna hockey med NHL.* Bonnier Carlsen
Rådbo, Marie, *Från solgudar till svarta hål.* Rabén & Sjögren
Rådbo, Marie, *Rymdens gåtor.* Opal
Sindt, Ulf, *Bland sjörövare och skattsökare.* Alfabeta
Svedberg, Ulf, *De bits, de sticks, de bränns.* Natur och Kultur
Themptander, Christer, *Mums!* Natur och Kultur
Wennergren, Anna, *På dinosauriernas tid.* Opal
Åström, Karin, *Gröna ögon.* Naturskyddsföreningen
Åström, Karin, *Naturen i ett nötskal.* Naturskyddsföreningen

Stockholms Stadsbibliotek
KULTUR- OCH IDROTTSFÖRVALTNINGEN

Årgång - 96. Bokprovning på Svenska barnboksinstitutet

Inför föreläsningen den 17 mars under rubriken *Marknadskrafterna styr bokutgivningen - vad betyder detta för 1996 års utgivningsstöd* uppmanas ni "läsa på" följande fyra titlar:

Liina Söderströms *Kolla kaniner*; Janne Ollars *En dag i Karl Grans liv*; Ander Dråns *En bra klass* samt Måns Gahrtons och Johan Unenges *Eva och Adam - att vara eller inte vara ihop*.

Det är inte obligatoriskt men kan underlätta för er själva i resonemanget som kommer att föras.

Med vänliga hälsningar

Jan Hansson Larry Lempert

Postadress:
Besöksadress:
Telefon / telefax:

Centrala funktioner
Box 47601, 117 94 Stockholm
Upplagsvägen 1, Västberga
08-775 65 00 / 08-775 66 66

Huvudbibliotek
Box 6502, 113 83 Stockholm
Sveavägen 73
08-729 86 00 / 08-729 86 80

Torsdag 20 mars 1997

Cay Corneliuson

1996 års debutanter

Bilderböcker

Alvner, Christina, *Karlssons farmor får besök*. Bonnier Carlsen
Arrhenius, Peter, *Pingvinkvartetten*. Natur & Kultur
Christoffersson, Lennart, *Trollen i Kåreby*. Torema
Elmqvist, Annica, *Ronja & Harry*. Eriksson & Lindgren
Flink, Marianne, *Här kommer en liten mus*. Rabén & Sjögren
Forssell, Greta, *Sköldpaddan som försvann*. Eget förlag
Griberg, Sara, *Födelsedagskalaset*. Rabén & Sjögren
Henriksson, Lisa, *Söndagsturen*. Libris
Hydman Vallien, Ulrica, *Apekatt och vilde*. Rabén & Sjögren
Hörling, Anna, *Tussas kalas*. Rabén & Sjögren
Mild, Jeanette, *Emelies kofamilj*. Alfabeta
Sandén, Mårten, *Roy och Perry räddar en varg*. Eriksson & Lindgren
Stalfelt, Pernilla, *Hårboken*. Eriksson & Lindgren
Sundh, Kerstin, *Fina och telefonen*. Bild: Brita Granström. Rabén & Sjögren
Sundevall, Eva Karin, *Voff, här kommer jag!* Rabén & Sjögren
Telander, Kajsa, *Gulnalle och Lurviga Lubbe*. Natur och Kultur
Wänblad, Mats, *Lilleving*. Bonnier Carlsen
Åberg, Berit, *Aktarej Tomas*. Alfabeta
Östlund, Håkan, *Galnopappan*. Bild: Bea Uusma. Bonnier Carlsen

Kapitelböcker (Hcf)

Bengtsson, Hans, *Mårten Bloms memoarer*. Natur och Kultur
Fricke, Marianne, *Hej knekt!* Opal
Jansson, Torbjörn, *Svarta hål och farliga änglar*. Alfabeta
Löfström, Carin, *Vega och stjärnorna*. Vinterhallon
Ollars, Janne, *En onsdag i Karl Grans liv*. Bonnier Carlsen
Orbach, Jens, *Pip-Oskars resa*. Libris
Runevad, Karin, *Siv och majblommorna*. Eriksson & Lindgren

Hcg och Hc

Drån, Anders, *En bra klass*. Opal
Hallberg Påhlson, Lin, *Robots chans*. Rabén & Sjögren
Krog, Niklas, *Under Guds himmel*. Rabén & Sjögren
Palmquist, Roland, *Zigge & Frille i rymden*. Opal
Sahlen, Göran, *Sju komungariken*. Rabén & Sjögren
Thor, Annika, *En ö i havet*. Bonnier Carlsen

Fackböcker

Carlsson, Ulla Carin, *Utter – en polishäst*. Bonnier Carlsen
Eriksson, Amanda, *Vad heter en iller*. Bonnier Carlsen
Fasth, Mikael, *Innebandyboken*. Tiden
Granholm, Annika, *Surfa med Stötnisse*. Norstedt
Haag, Erik, *Liv och död på mellanstadiet*. Rabén & Sjögren
Hansson, Yngve, *Varför blir jag sjuk?* Opal
Larsson, Sara, *Tecknomusiken, scenen dansar*. Tiden
Lundmark, Lisa, *Hopkokboken*. Natur & Kultur
Mårtenson, Tage, *Stjärnor och planeter från A till Ö*. Hallgren & Fallgren
Nyberg, Anders, *Flaggboken*. Rabén & Sjögren
Olsson, Christer, *Innebandy*. Rabén & Sjögren
Palm, Carl Magnus, *ABBA*. Tiden
Wennergren, Anna, *På dinosauriernas tid*. Opal